

[Bernhard Baunsgaard]

folkets huse i byerne. Folkets huse var i meget højere grad præget af et enkelt parti og blev aldrig på samme måde som forsamlingshusene et samlingssted for hele bybefolkningen. Forsamlingshusene blev det for hele landbefolkningen.

Jeg synes også, det er rigtigt, at man nu tager fat på ideen igen og prøver på at opbygge medborgerhuse i byerne. Jeg tror, der vil vindes noget meget, meget værdifuldt ved, at de enkelte kvarterer fik disse medborgerhuse. Det fungerer allerede i dag mange steder udmærket. Jeg tænker tilbage på, hvad der sker rundt omkring i den by, hvor jeg selv kommer fra, fra Århus. Der har vi mange steder oprettet gode medborgerhuse.

Men når det drejer sig om forsamlingshuse eller medborgerhuse, må jeg understrege, at det er lokale initiativer, der skal til. Jeg tror ikke på, at det er noget, man kan presse ned over befolkningen ovenfra. Men jeg synes nok – det vil jeg da sige i anledning af de bemærkninger, der er faldet fra socialdemokratiets side – at vi herindefra alle skulle gå i gang med vore kommunalbestyrelsesmedlemmer rundt omkring og gøre dem opmærksom på, hvor meget vi værdsætter disse lokale initiativer. De steder, hvor det kniber med at få det igennem, mener jeg, at vi kunne påvirke udviklingen, om ikke andet så gennem diskussioner. Jeg må sige, at det er naturligvis ikke mindst socialdemokratiet i København, der trænger til at få disse diskussioner i gang i folketingsgruppen, sådan som fru Lise Østergaard fremførte socialdemokratiets opfattelse nu. Når jeg tænker på, hvad der skete med hensyn til beboerhusene på Nørrebro, kan jeg ikke forestille mig andet, end at de københavnske socialdemokrater ville have haft ganske overordentlig godt af at drøfte disse forhold med fru Lise Østergaard, idet jeg går ud fra, at fru Lise Østergaard også tidligere som kulturminister havde den samme indstilling.

Men jeg tror ikke på, at dette er noget, der skal ordnes centralistisk. Jeg tror, at man skal opmuntre til, at det sker lokalt.

Wilhelm (VS):

Da Estrupregeringen i sidste århundrede, ja, for ca. 100 år siden, forbød befolkningen at benytte landsbyskolerne til sine politiske og kulturelle møder, opstod en af de vigtigste

demokratiske bevægelser i vort lands historie: landbefolkningen byggede sine egne forsamlingshuse. Behovet var der, og man ville ikke lade sig isolere hver for sig, man ville ikke lade sig nøje med envejskommunikationen oppefra og ned, man gik imod umyndiggørelsen, man ville samles for i fællesskab at diskutere problemerne, give sit besyv med og berige sig ved hinandens samvær, formulere sine synspunkter og sine krav. Omkring 2.000 forsamlingshuse blev det til. De blev sammen med højskolebevægelsen grundlaget for den kulturelle demokratisering, som fandt sted og er af uvurderlig betydning for den folkelige politiske bevidsthed, som gjorde ende på højres mindretalsdiktatur.

Senere fik vi så forsamlingshusideen taget op af arbejderbevægelsen ved oprettelsen af Folkets Hus i de fleste større byer.

I dag er det jo sådan, at denne isolation og denne envejskommunikation blot er blevet så meget større. Umyndiggørelsen er heller ikke blevet mindre. Hvis man med demokrati mener noget med, at folk har indflydelse på deres egen daglige tilværelse, så er demokratiet i alle disse sammenhænge på det kulturelle område blevet ganske anderledes begrænset, end det var dengang. Familieerne samles hver for sig om TV-kassen, og det er den mest hårdhændede envejskommunikation, som tænkes kan. Vi ved alle sammen, at det bliver værre, med flere kanaler, satellitoverførsler osv. I en ikke fjern fremtid ligger teletekstudviklingen. Så kommer der langt flere funktioner, billetbestillinger, butikskøb, uddannelse, alt sammen over TV-apparatet, ligeledes varetaget hjemme fra dagligstuen.

Hvor skal den finde sted, denne grundlæggende demokratiske proces, som fandt sted i forsamlingshusene? Hvor skal behovet for samvær og for gensidig berigelse finde sted? Den enkelte familie dækker ikke disse behov, det vidste allerede de gode bønder og husmænd, som byggede forsamlingshusene. Desuden er der i dag i vort samfund mange enlige mennesker, og nu ser det ud til, at isolationsproblemet varigt skal forøges ved, at ti tusinder af unge og ti tusinder af ældre udstødes fra arbejdsmarkedet.

Det er ikke underligt, at vi i disse år oplever en ny forsamlingshusbevægelse, dels ved at eksisterende forsamlingshuse på landet igen kommer til ære og værdighed efter